

СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО КОРМОВИРОБНИЦТВА

**Воронецька І.С.,
к.е.н., доцент, завідувачка відділу
Петриченко І. І.,
старший науковий співробітник
відділ координації наукових досліджень, економіки, маркетингу,
аспірантури та кадрового забезпечення,
Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН**

Трансформація аграрного сектору України супроводжується зниженням ефективності місцевого кормовиробництва, що послаблює конкурентоспроможність тваринництва та економічну стійкість громад. Руйнування виробничих ланцюгів, дефіцит інвестицій і технологічна відсталість обмежують розвиток агробізнесу. Відновлення кормовиробничого потенціалу на засадах інновацій, ресурсної ефективності та екологічної збалансованості є ключовою умовою продовольчої безпеки й самодостатності територій, що потребує наукового обґрунтування стратегічних підходів до розвитку галузі в післякризовий період. Дослідження підтверджують, що стратегічний розвиток місцевого кормового виробництва визначає відновлення аграрного бізнесу та зміцнення економіки громад, тоді як наслідки війни, руйнування інфраструктури й імпортозалежність знижують ефективність виробництва та продовольчу стійкість [1]. Науковці акцентують увагу на необхідності формування локальних кормових ланцюгів, розвитку агрокластерів, інноваційних технологій і кооперативних моделей підтримки малих виробників [2, 3]. Програми ФАО та партнерів, що охопили понад 250 тис. сільських родин, сприяють розвитку місцевого кормовиробництва й кооперації фермерів, зміцнюючи стійкість аграрного сектору та продовольчу безпеку держави [4, 5].

У 2020–2025 рр. польове кормовиробництво України зазнало суттєвих коливань під впливом війни, кліматичних змін та структурної трансформації аграрного сектору. За даними офіційної статистики, площі під кормовими культурами скоротилися з 1,68 млн га у 2020 р. до 1,2 млн га у 2024 р., переважно через зменшення посівів кукурудзи на силос і багаторічних трав у центральних

та східних регіонах [6]. У західних областях (Волинська, Львівська, Хмельницька, Полтавська) урожайність зеленої маси зросла на 8–10%, що частково компенсувало втрати виробництва [6]. Частка місцевих кормів у структурі споживання знизилася з 72% до 64%, тоді як із 2023 р. спостерігається поступове відновлення за рахунок розширення площ під люцерною, суданською травою та кормовими сумішами

Дані демонструють зміни обсягів виробництва кормового буряка, кукурудзи, баштанних культур, та однорічних і багаторічних трав у період 2020–2024 рр., що дозволяє визначити тенденції скорочення або зростання окремих видів кормів, оцінити ризики дефіциту кормів та обґрунтувати пріоритети для відновлення та модернізації локальних виробничих ланцюгів. Сценарії розвитку кормового виробництва в Україні тісно пов’язані з динамікою аграрного бізнесу, станом тваринницької галузі, рівнем інвестицій у сільську інфраструктуру та політикою продовольчої безпеки. У сучасних умовах можна виокремити три базові сценарії: інерційний, інноваційно-інвестиційний та інтеграційно-регіональний (табл. 1).

Таблиця 1 – Базові сценарії розвитку місцевого кормовиробництва в Україні

Сценарій розвитку	Зміст і ключові характеристики	Очікувані результати та вплив на ринок
Інерційний	Збереження поточних тенденцій із мінімальними змінами. Повільне зростання виробництва (1–2 % щороку), залежність від імпорту та нерівномірний розвиток регіонів.	Забезпечує короткострокову стабільність, але не формує конкурентоспроможності та інноваційності в довгостроковій перспективі.
Інноваційно-інвестиційний	Впровадження сучасних технологій і кластерного підходу, розвиток науково-виробничої співпраці фермерських господарств.	Збільшення виробництва на 15–20 % до 2028 р., підвищення якості кормів, зниження витрат, зменшення імпортозалежності та розширення експорту.
Інтеграційно-регіональний	Активна кооперація громад, спільна інфраструктура й програми підтримки місцевих виробників.	Зростання самозабезпечення кормами, децентралізація виробництва, стабілізація цін і зміцнення продовольчої безпеки регіонів.

Джерело: сформовано авторами

Порівняльний аналіз сценаріїв розвитку кормового виробництва свідчить, що лише інноваційно-інвестиційний та інтеграційно-регіональний підходи

здатні забезпечити системне зростання ефективності галузі та підвищити її стійкість у післякризовий період. Їх реалізація сприятиме формуванню конкурентного агробізнесу, зменшенню залежності від імпорту й зміцненню продовольчої безпеки територіальних громад, тоді як інерційний сценарій має обмежений потенціал для довгострокового розвитку.

Таким чином, перехід від інерційної моделі до інноваційно-регіональної є ключовим чинником підвищення стабільності ринку кормів і стійкості аграрного сектору в умовах післякризового відновлення.

Список використаних джерел

1. Антонюк П. Ризики продовольчої безпеки в умовах війни та можливості імпортозаміщення у виробництві свинини та яловичини. Економіка та суспільство. 2024. № 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-109>.
2. Krasnorutsky O., Kolisnyk O., Mykhalchenko S., et al. Factors of efficiency of the livestock industry in crisis conditions of war. The Scientific and Technical Bulletin of the Institute of Animal Science NAAS of Ukraine. 2024. No. 132. P. 56–73. <https://doi.org/10.32900/2312-8402-2024-132-56-73>.
3. Countryman A.M., Litvinov V., Kolodiazhnyi I., et al. Global economic effects of war-induced agricultural export declines from Ukraine. Applied Economic Perspectives and Policy. 2024. <https://doi.org/10.1002/aepp.13468>.
4. Grain and Feed Annual: Ukraine. United States Department of Agriculture, 2025. <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/home>
5. Ukraine: rural communities need immediate support to plant and produce food amid ongoing war. FAO. Newsroom. URL: <https://surli.cc/gvhuqq>
6. Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур за їх видами та по регіонах. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>